

2026-03-05
Fi2023/02493
Fi2026/00595

Finansdepartementet

Upphandlingsmyndigheten
Box 1194
171 23 Solna

Uppdrag till Upphandlingsmyndigheten att utreda hur den idéburna sektorns andel av den offentliga marknaden kan mätas och synliggöras samt lämna förslag till lag om idéburet offentligt partnerskap

Regeringens beslut

Regeringen ger Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att lämna förslag på åtgärder för hur den idéburna sektorns andel av den offentliga marknaden kan mätas och synliggöras. Upphandlingsmyndigheten ska vid utförandet av denna del av uppdraget ha en dialog med Statskontoret angående den senare myndighetens utförande av uppdraget om en nationell upphandlingsdatabas och en analysfunktion för inköps- och upphandlingsdata (Fi2026/00599), för att undvika dubbelarbete och tillvarata synergieffekter.

Upphandlingsmyndigheten ska även lämna förslag på en lag och eventuell annan författning som reglerar samverkansformen idéburet offentligt partnerskap (IOP). Syftet är att göra det lättare för upphandlande myndigheter och idéburna aktörer att bedöma de rättsliga förutsättningarna för IOP så att fler sådana samarbeten kan komma till stånd. Regeringen ska därför bl.a. innehålla en definition av IOP och idéburna aktörer, kriterier för när sådant partnerskap ska få användas, regler om finansiering samt transparens- och dokumentationskrav.

Upphandlingsmyndigheten ska vid genomförandet av den del av uppdraget som avser att lämna förslag om IOP samråda med ett urval av kommuner och regioner, andra berörda upphandlande organisationer samt idéburna aktörer.

Myndigheten ska analysera och redovisa konsekvenserna av förslagen i enlighet med förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar. Analysen ska särskilt beakta hur förslaget bidrar till att motverka kriminella och oseriösa leverantörer.

Upphandlingsmyndigheten ska senast den 20 oktober 2026 lämna en muntlig delredovisning till Regeringskansliet (Finansdepartementet). Uppdraget ska slutredovisas senast den 30 mars 2027.

Bakgrund

Genom färdplanen för de offentliga affärerna 2025–2030 har regeringen infört tre nya inriktningsmål för den nationella upphandlingsstrategin. Ett av dessa nya mål innebär att de offentliga affärerna ska vara attraktiva för alla leverantörer, inklusive små företag och idéburna organisationer. Upphandlingsmyndigheten har fått i uppdrag att främja och följa upp genomförandet av färdplanen (Fi2025/01827).

I färdplanen påtalas vikten av att upphandlande aktörer tillvaratar idéburna organisationers mervärden, t.ex. för att de utvecklar nya metoder och når målgrupper som andra aktörer har svårare att nå. Organisationerna har ofta särskild kunskap om specifika samhällsbehov, grupper och problem, bl.a. genom sin närhet till medborgare och lokala anknytning, vilket kompletterar den offentliga sektorns kunskap inom olika välfärdsområden, såsom äldreomsorg, psykiatri och socialt arbete. Idéburna organisationer har länge spelat en viktig roll i välfärden, men deras kompetens bör kunna tillvaratas bättre.

Kunskapen om den del av välfärdstjänsterna som utförs av idéburna aktörer behöver öka. För närvarande saknas bl.a. möjlighet att särskilja dessa från andra aktörer i samband med exempelvis upphandlingar och deltagande i valfrihetssystem. Ett sätt att öka kunskapen om den idéburna sektorns utförande av välfärdstjänster är att förbättra statistiken. Statskontoret ska lämna förslag på hur en analysfunktion för inköps- och upphandlingsdata kan etableras (Fi2026/00599). Förslaget ska bl.a. omfatta hur idéburna organisationer ska kunna särskiljas bland leverantörerna kopplat till kriterierna i lagen (2022:900) om registrering av idéburna organisationer.

Det är viktigt att de offentliga aktörerna samverkar med den idéburna sektorn så att denna sektors särskilda kompetenser kan tas tillvara. Detta kan t.ex. ske genom IOP. Syftet med ett IOP är att genom en överenskommelse

mellan den offentliga och idéburna sektorn uppnå ett visst gemensamt samhälleligt mål. Samverkan handlar därför ofta om att tillsammans lösa ett samhällsproblem, där den idéburna organisationen och den offentliga verksamheten båda bidrar till ändamålet. Fler samarbeten genom IOP skulle kunna bidra till att stärka civilsamhällets förutsättningar, villkor och möjlighet till delaktighet i samhällsutvecklingen. Ett IOP kan vara ett alternativ till upphandling, men måste vara utformat på ett sätt som skiljer sig från när den offentliga parten köper en vara eller tjänst. I det senare fallet ska nämligen upphandlingsregelverket tillämpas.

Idéburna aktörer kan ha svårt att delta i upphandlingar där krav och utvärderingar ofta är anpassade för vinstdrivna aktörer. Genom att använda IOP kan förutsättningarna för idéburna organisationer att bidra vid utförandet av offentligt finansierade tjänster förbättras. Flera kommuner och regioner upplever dock osäkerhet kring den rättsliga statusen och formerna för IOP och många sådana samarbeten kommer därför inte till stånd. Tidigare har även Famna – Riksorganisationen för idéburen välfärd inkommit med ett förslag till utgångspunkter till en utredning om IOP-lagstiftning (Fi2023/02493).

För att användningen av IOP ska kunna öka behöver det mot denna bakgrund bli enklare för upphandlande myndigheter att bedöma samarbetets tillåtlighet i förhållande till andra regelverk och de rättsliga ramarna för samverkansformen IOP tydliggöras. Upphandlingsmyndigheten bör därför ges i uppdrag att utreda och lämna förslag på åtgärder för hur den idéburna sektorns andel av den offentliga marknaden kan mätas och synliggöras samt lämna förslag till en lag och eventuell annan författning som reglerar IOP.

På regeringens vägnar

Erik Slottnér

Ann Fryksdahl

Kopia till

Socialdepartementet/S HC ICU
Statskontoret